

DOŚWIADCZALNE SPRAWDZANIE PRAWA BERNOULLIEGO

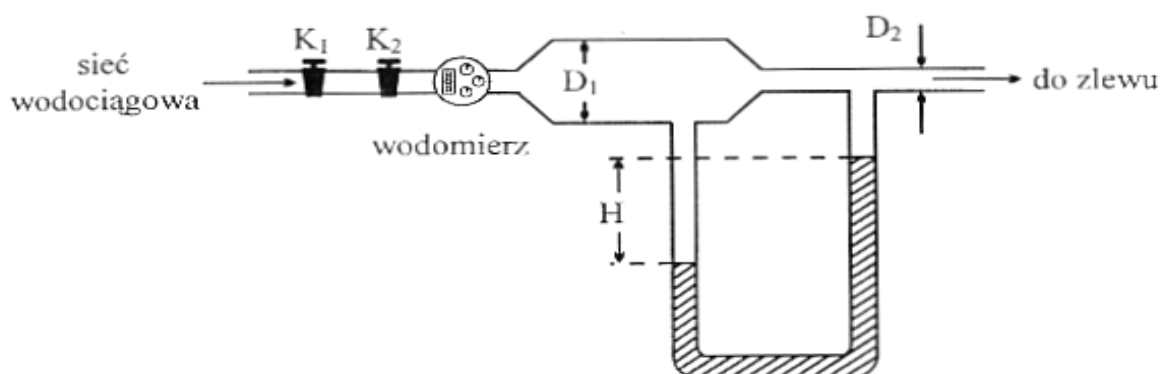
I. Zagadnienia

1. Ruch płynu lepkiego i doskonałego.
2. Prawo ciągłości strugi.
3. Wyprowadzenie równania Bernoulliego.

II. Literatura

1. S. Szczeniowski, Fizyka doświadczalna, tom 1.
2. R. Resnick, D. Halliday, Fizyka, tom 1.
3. B. Jaworski i inni, Kurs Fizyki, tom 1.

III. Wykonanie ćwiczenia

Uwaga:

- Zawór K_2 podczas wszystkich pomiarów powinien być lekko otwarty. Bez wyraźnej potrzeby nie należy zmieniać stopnia jego otwarcia.
  - Różnica poziomów rtęci w manometrze nie powinna przekraczać 16 cm (przekroczenie grozi przelaniem rtęci).
1. Sprawdzić, czy koniec węża odprowadzającego wodę znajduje się w zlewie.
  2. Bardzo wolno otwierać zawór kulkowy K_1 (połączony bezpośrednio z siecią wodociągową) i ustalić taki strumień przepływającej wody aby różnica poziomów rtęci w manometrze $H \leq 10$ cm. Odczytać wartość H i zapisać w tablicy pomiarowej.
  3. Utrzymując ustaloną różnicę poziomów rtęci, uruchomić stoper w momencie, gdy wskazówka wodomierza $\times 0,0001$ pokrywa się z dowolną dużą kreską podziałki (1 pełny obrót – 1000 cm^3). Zmierzyć trzykrotnie czas wypływu wody t o objętości $U \geq 2000 \text{ cm}^3$ dla ustalonej przednio różnicy poziomów rtęci H .
  4. Powtórzyć czynność z punktów 2 – 3 dla 10 różnych wartości H równomiernie pokrywających przedział 3 – 16 cm.
  5. Obliczyć wartość $W = \frac{\pi D_2^2}{4} \sqrt{2g \left(\frac{\rho_2}{\rho_1} - 1 \right) H}$ i $W_1 = \frac{U}{t}$ dla badanych strumieni wody. W jednym układzie współrzędnych wykreślić krzywe $W = f(H)$ i $W_1 = f(\sqrt{H})$.
Wartości stałe: $D_2 = 0,2 \text{ cm}$, $\rho_1 = 0,998 \text{ g/cm}^3$, $\rho_2 = 13,545 \text{ g/cm}^3$.
  6. W jednym układzie współrzędnych wykreślić krzywe $W = f(\sqrt{H})$ i $W_1 = f(\sqrt{H})$. Metodą regresji liniowej wyznaczyć współczynniki kierunkowe prostych. Przeprowadzić dyskusję uzyskanych wyników.

Tabela pomiarowa

Lp	H [cm]	U [cm ³]	t [s]	W ₁ [cm ³ /s]	W [cm ³ /s]

Wyprowadzenie zależności W = f(H)

Zgodnie z prawem ciągłości strugi przy przepływie strumienia z rurki o większej średnicy D_1 do rurki o mniejszej średnicy D_2 (rysunek) następuje zwiększenie prędkości przepływu wody od wartości v_1 do v_2 według zależności:

$$v_1 D_1^2 = v_2 D_2^2 \quad (1)$$

Zmiana prędkości w rurkach powoduje zmianę ciśnienia, którą można wyliczyć z równania:

$$p_1 - p_2 = \frac{\rho_1}{2} (v_2^2 - v_1^2) \quad (2)$$

Z powyższych zależności

$$v_2 = \sqrt{\frac{2(p_1 - p_2)}{\rho_1 \left[1 - \left(\frac{D_2}{D_1} \right)^4 \right]}} \quad (3)$$

Znając prędkość v_2 wyznacza się strumień wody (objętość wody wpływającą w jednostce czasu)

$$W = \frac{\pi D_2^2 v_2}{4} = \frac{\pi D_2^2}{4} \sqrt{\frac{2(p_1 - p_2)}{\rho_1 \left[1 - \left(\frac{D_2}{D_1} \right)^4 \right]}} \quad (4)$$

Uwzględniając gęstość wody (ρ_1), gęstość rtęci (ρ_2) i wysokość słupka rtęci H (odczytana na manometrze, podłączonym do przyrządu) otrzymamy różnicę ciśnień:

$$p_1 - p_2 = (\rho_2 - \rho_1)gH \quad (5)$$

gdzie: g – przyspieszenie ziemskie.

Z podstawienia zależności (4) do (5) uzyskamy:

$$W = \frac{\pi D_2^2}{4} \sqrt{\frac{2g(\rho_2 - \rho_1)H}{\rho_1 \left[1 - \left(\frac{D_2}{D_1} \right)^4 \right]}} \quad (6)$$

$$\text{Zakładając, że } \left(\frac{D_2}{D_1} \right)^4 \ll 1 \text{ otrzymujemy } W \approx \frac{\pi D_2^2}{4} \sqrt{2g \left(\frac{\rho_2}{\rho_1} - 1 \right) H} \left[\frac{\text{cm}^3}{\text{s}} \right] \quad (7)$$

Otrzymaną wartość liczbową strumienia sprawdza się doświadczalnie drogą prostego pomiaru objętości (U) wypływającej wody w określonym czasie (t):

$$W = \frac{U}{T} \left[\frac{\text{cm}^3}{\text{s}} \right] \quad (8)$$